INSPIRATIEDOCUMENT

SAMEN VOOR ZELFREDZAAMHEID EN PARTICIPATIE

BIBLIOTHEEK, GEMEENTE EN LOKALE PARTNERS

Den Haag, september 2018

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek van Nederland

LOST LEMON

de Bibliotheek
en basisvaardigheden

INLEIDING EN DOEL

HOE WERK JE SAMEN MET GEMEENTE EN LOKALE PARTNERS AAN BEVORDERING VAN ZELFREDZAAMHEID EN MEEDOEN IN DE SAMENLEVING

In dit inspiratiedocument lees je hoe een aantal Bibliotheken en gemeenten de samenwerking rondom bovenstaand vraagstuk tot stand brengen en vasthouden. Tegen welke issues ze aanlopen en hoe ze hiermee omgaan.

Laat je inspireren en kies vervolgens jouw eigen pad.

Afhankelijk van de lokale situatie kunnen verschillende aanpakken leiden tot succesvolle samenwerking. Kijk dus welke sheets jij kunt gebruiken als leidraad voor een gesprek met of presentatie aan jouw gemeente en lokale partners.

de Bibliotheek Eindhoven

SCHUNCK

de Bibliotheek Kennemerwaard

de Bibliotheek Dalfsen-Nieuwleusen

de Bibliotheek Emmen

LOST LEMON

KB Koninklijke Bibliotheek Nationale bibliotheek van Nederland

de Bibliotheek en basisvaardigheden

Dit inspiratiedocument is opgesteld na interviews en een deelsessie in SCHUNCK* (Heerlen) met diverse Bibliotheken en gemeenten. Als onderdeel van het VNG-congres op 26 en 27 juni 2018.

Het is onderdeel van het project Hoger bereik. Hierin werken Bibliotheken samen met lokale partners en gemeenten aan verhoging van het bereik onder de doelgroep laaggeletterde autochtone Nederlanders.

Meer informatie hierover vind je op Bnetwerk-Basisvaardigheden volwassenen

HEB JE EEN LANGE ADEM?

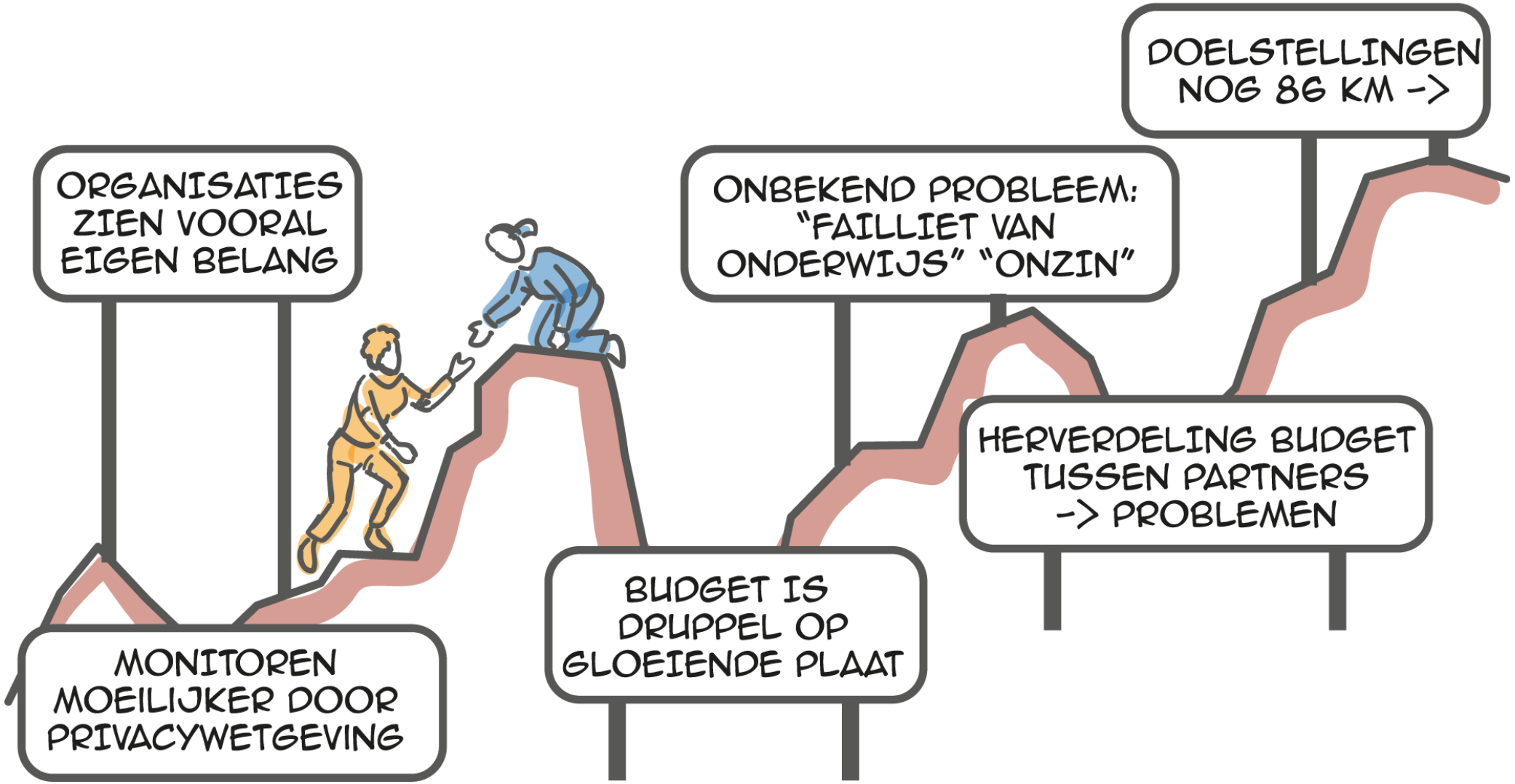

WEET WAAR JE AAN BEGINT

PRAKTIJK *Je moet vooral een lange adem hebben, vertelt Marchien Brons van de Bibliotheek Emmen. Onderweg kom je de nodige obstakels tegen. Zoals organisaties die toch voorrang geven aan hun belang, privacy-belemmeringen (wat mag je delen in de keten van betrokken organisaties) en een beperkt budget. Daarbij is creatief samenwerken nodig om je doelstellingen te bereiken.*

UITLEG Laaggeletterdheid is een onzichtbaar probleem. Zeker bij inwoners die in Nederland de basisschool deden. Ze zijn vaak ‘goed gebekt’ en weten hun beperking goed te verbergen. De impact van laaggeletterdheid is groot op de mensen zelf doordat zij minder kunnen meedoen. Daarnaast heeft het probleem impact op de samenleving als geheel, door de extra kosten die het met zich meebrengt.

BIBLIOTHEEK: HULP OM DE HOEK

KULTURHUS ┐
BIBLIOTHEEK ┐
INFORMATIEPUNT

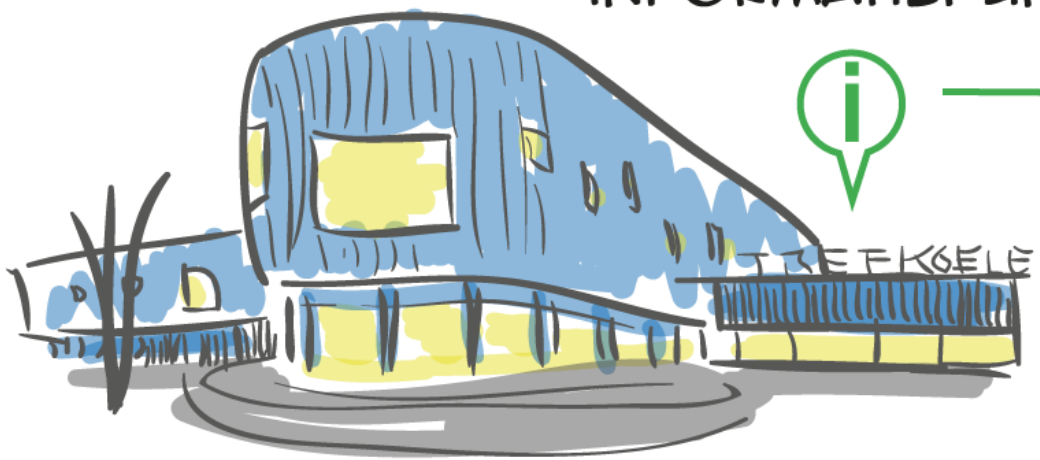

LAAGDREMPELIGE TOEGANG TOT:

ZORG/WELZIJN MAATSCH. WERK HUMANITAS ETC.

WARME OVERDRACHT

UITLEG De Bibliotheek maakt een verandering door van uitleenpunt voor boeken naar (digi)Taalhuis, en vervolgens naar Hulp om de Hoek. Met onder meer als doelen om mensen zelfredzamer te maken en hen te laten meedoen in de maatschappij. In de laagdrempelige Bibliotheek komt de dienstverlening van lokale partners samen. Hier kunnen mensen 'informeel werken' aan hun basisvaardigheden.

DE BIBLIOTHEEK IS MEER DAN BOEKEN

PRAKTIJK *In Dalfsen start de Bibliotheek in september met een aantal welzijnsinstanties zogenaamde 'infopunten' in 3 van de 5 vestigingen in de gemeente. Dit zijn informatiepunten waar mensen makkelijk aankloppen; makkelijker dan bij de gemeente. Ook werkt de Bibliotheek samen in zogenaamde kulturhusen waar ook andere organisaties (vluchtelingenwerk, maatschappelijk werk, Humanitas) gevestigd zijn. Men wil de samenwerking tussen deze organisaties verbeteren én bij doorverwijzing de 'warme overdracht' bevorderen.*

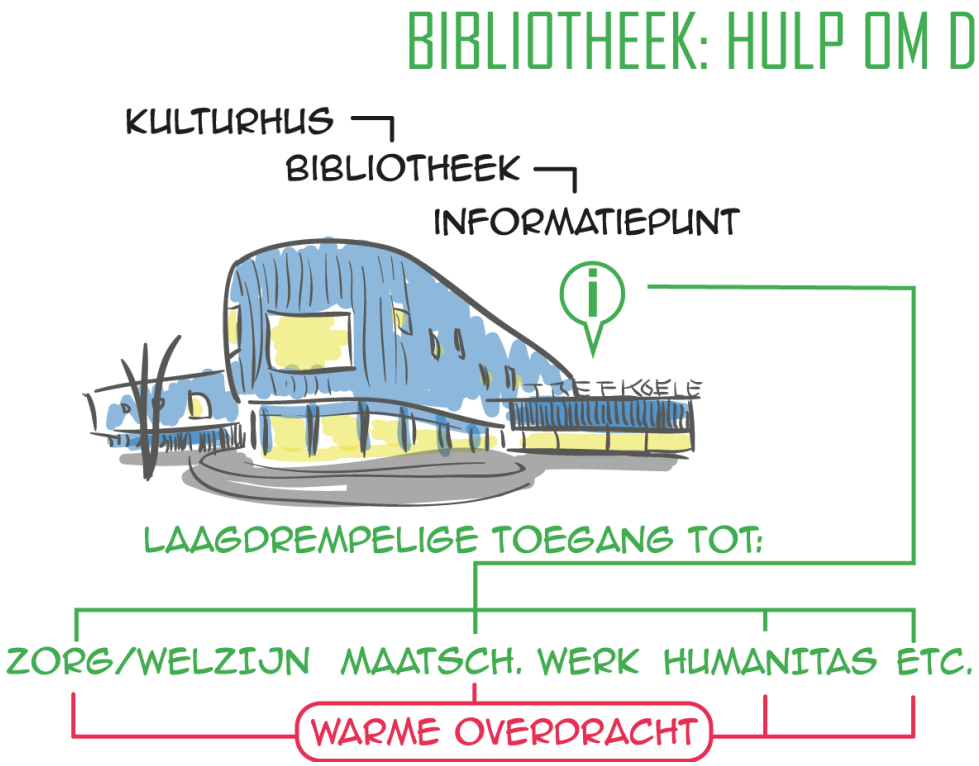

MONEY, MONEY, MONEY

REGULIER BUDGET

WAS:

60-70%

VOOR OPENHOUDEN VESTIGINGEN

NU:

40-50%

DE REST ->

ACTIVITEITEN MET MAATSCHAPPELIJK NUT (WAARONDER BESTRIJDING LAAGGELETTERHEID)

W.E.B. GELDEN

BIBLIOTHEEK
HOOFDAANNEMER
W.E.B. GELDEN
(INFORMEEL)

WILLEN WE DIT WEL?

APART INNOVATIEBUDGET

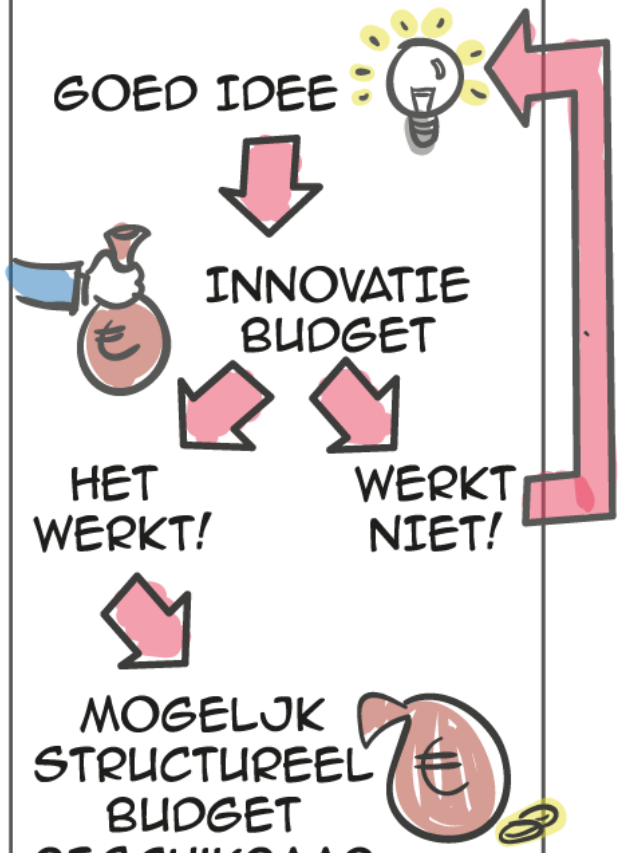

EXPERIMENTEER SAMEN UIT INNOVATIE-BUDGET

UITLEG Hoe bereik je samen die kwetsbare burgers en welke activiteiten sluiten goed aan op hun behoeften? Hiervoor is geen kant-en-klare aanpak. Dit vraagt om experimenteren met vernieuwende aanpakken. Die komen niet uit het standaard-budget voor individuele taaldeelnemers of de reguliere Bibliotheekbegroting.

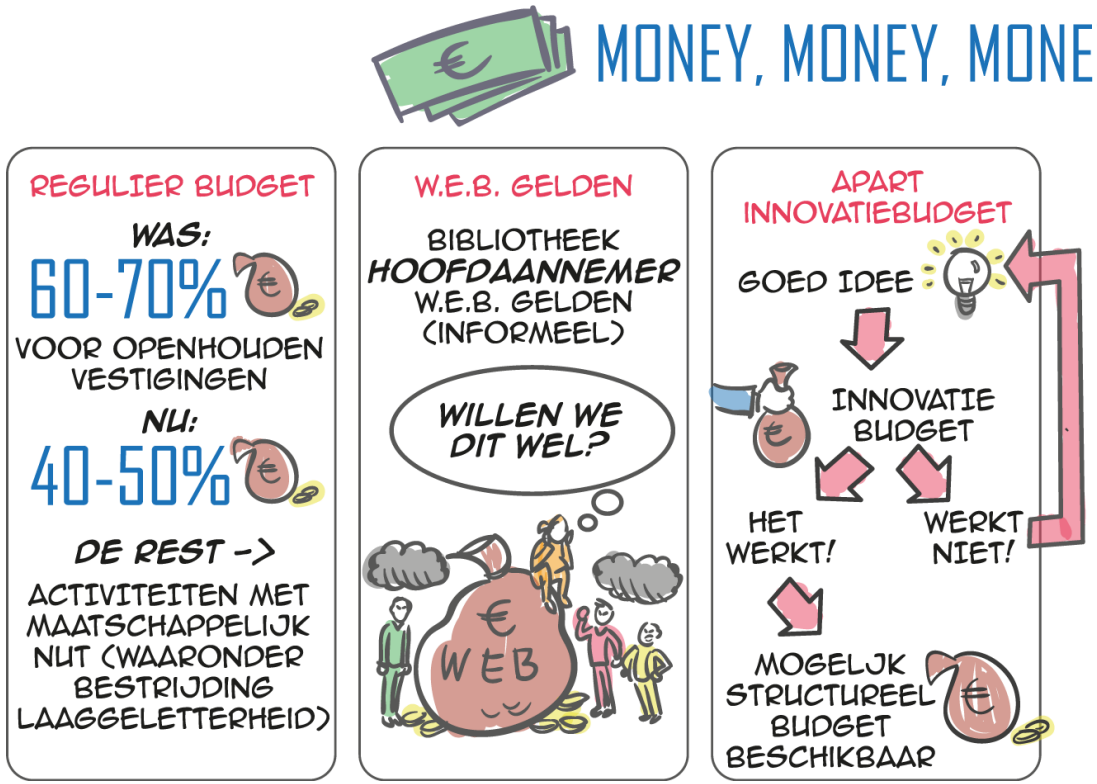

PRAKTIJK *Bibliotheek Kennemerwaard bestemde eerder ongeveer 60 tot 70% van de formatie voor het openhouden van de vestigingen, de rest voor activiteiten. Nu is dat ongeveer 40 tot 50% en is de overige formatie voor activiteiten met een maatschappelijk nut. Zowel de gemeente Alkmaar als de Bibliotheek beschikt over budget om innovatieve ideeën uit te proberen. Bij geslaagde projecten zoeken zij naar structurele financiering. Dit stimuleert aanpakken waarbij Bibliotheek en inwoners samen activiteiten en aanbod creëren. Die inwoners echt helpen bij meedoen in de maatschappij.*

TAAL PAST NIET IN 1 POTJE

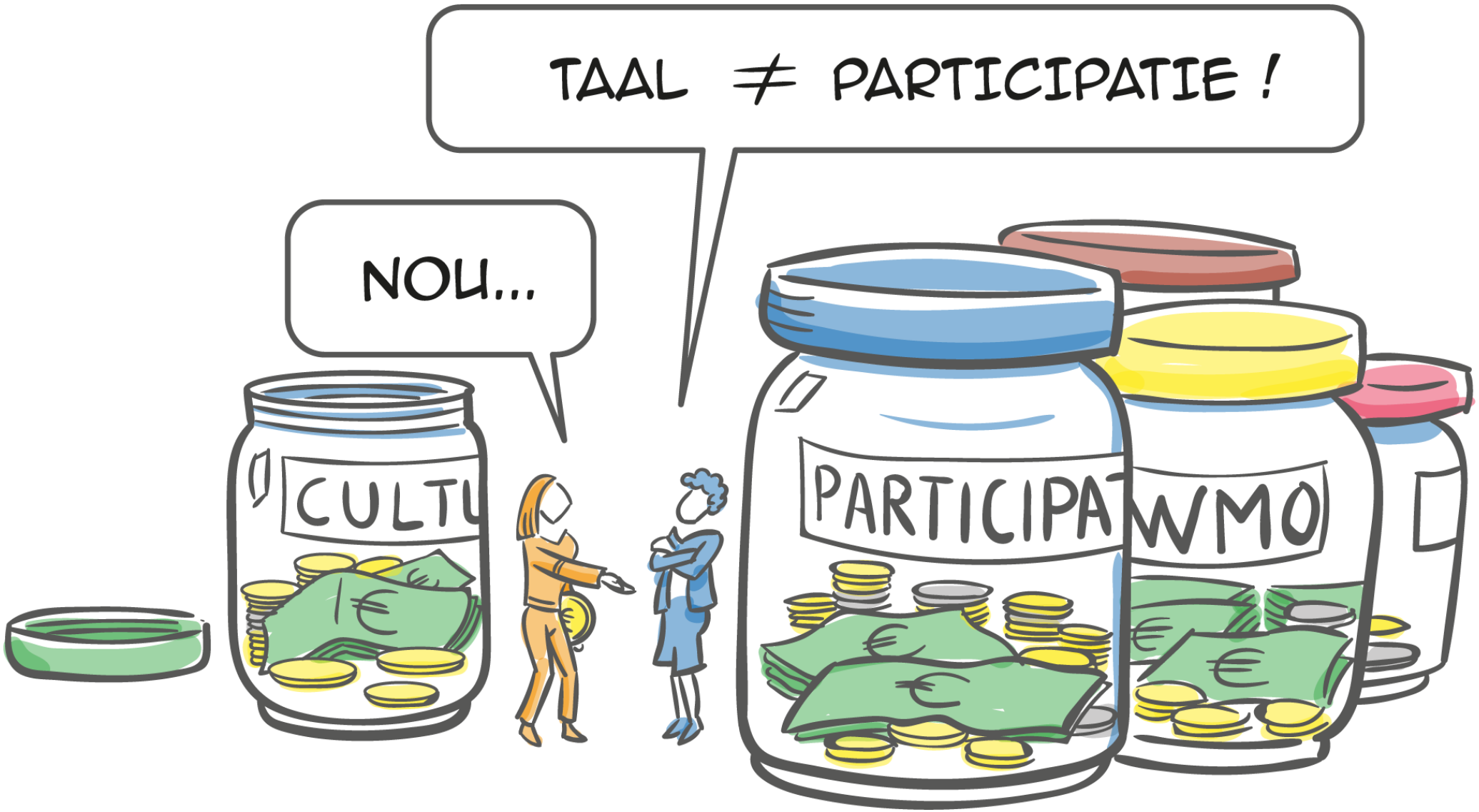

TAAL PAST NIET IN 1 POTJE

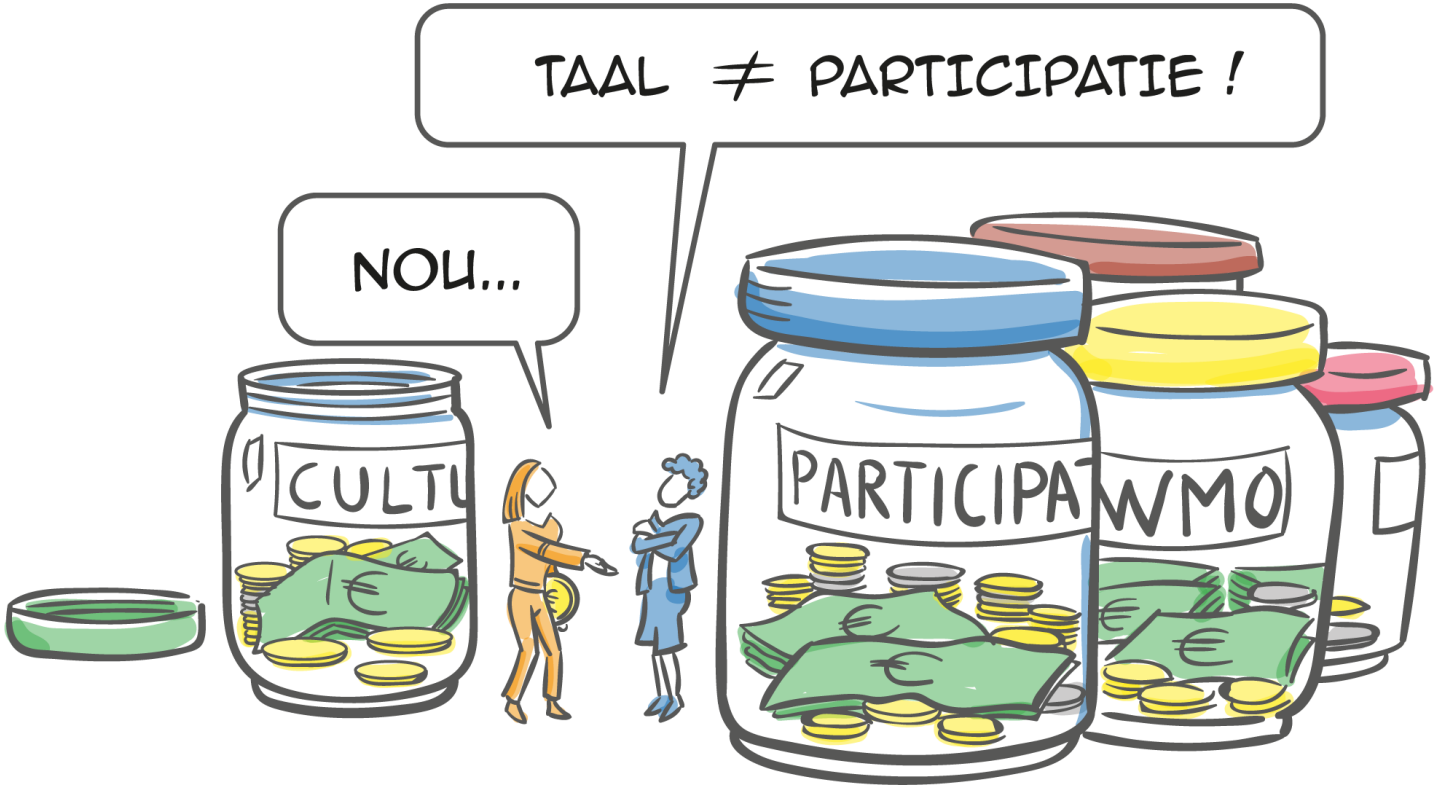

PRAKTIJK *De gemeente Heerlen begrijpt dat de inspanningen van de Bibliotheek niet alleen meer uit het cultuurbudget te financieren zijn. De Taalhuis-activiteiten dragen ook bij aan andere domeinen, waaronder het sociaal domein. Daarom bekijkt de gemeente nu hoe financiering vanuit meerdere potjes mogelijk is.*

VERBIND TAAL MET MEEDOEN

UITLEG Taal is een onderliggende oorzaak bij veel problemen rond bijvoorbeeld gezondheid, werk & inkomen en schulden. Zo blijkt 50% van de mensen met schulden laaggeletterd te zijn. Ze kunnen niet goed rekenen, post ordenen en keuzes maken op het gebied van budgetteren. Met werken aan taal sla je meerdere vliegen in één klap en bied je mensen de mogelijkheid weer mee te doen.

WIE IS JOUW WEGWIJZER?

CREËER EEN WEGWIJZER BIJ DE GEMEENTE

PRAKTIJK *De gemeente Heerlen heeft in René Roelofsen de ideale verbinder gevonden. René is aangesteld als taal-ambtenaar en legt vanuit deze rol de lijntjes naar zijn beleids- en uitvoeringscollega's in het sociaal domein. Echt de afdelingen platlopen dus. René is zeer betrokken bij het thema laaggeletterdheid. Hij is via zijn omgeving zelf in contact gekomen met een laaggeletterde en heeft gezien hoe moeilijk deze het soms heeft.*

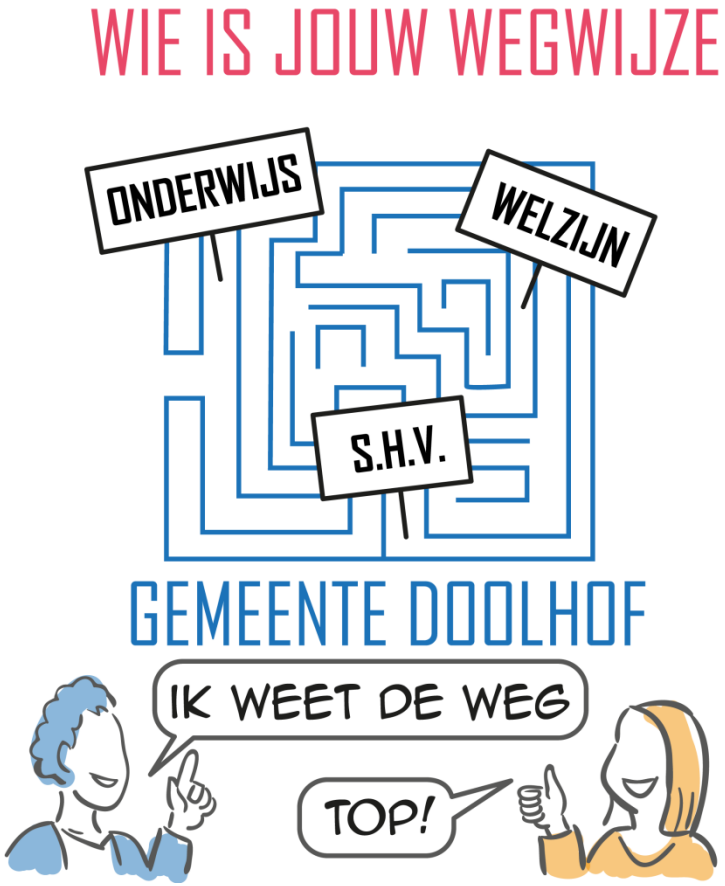

UITLEG Vaak hebben Bibliotheek en gemeente alleen contact via de beleidsambtenaar die over 'de Bibliotheek gaat', vanuit cultuur- en/of onderwijsbudget. Accent ligt hierbij op de collectie (boeken) en activiteiten rond cultuur en lezen op school. Basisvaardigheden gaat over meer dan boeken. Zorg dat de gemeente de verbinding legt met andere domeinen.

MAAK SAMEN PLANNEN

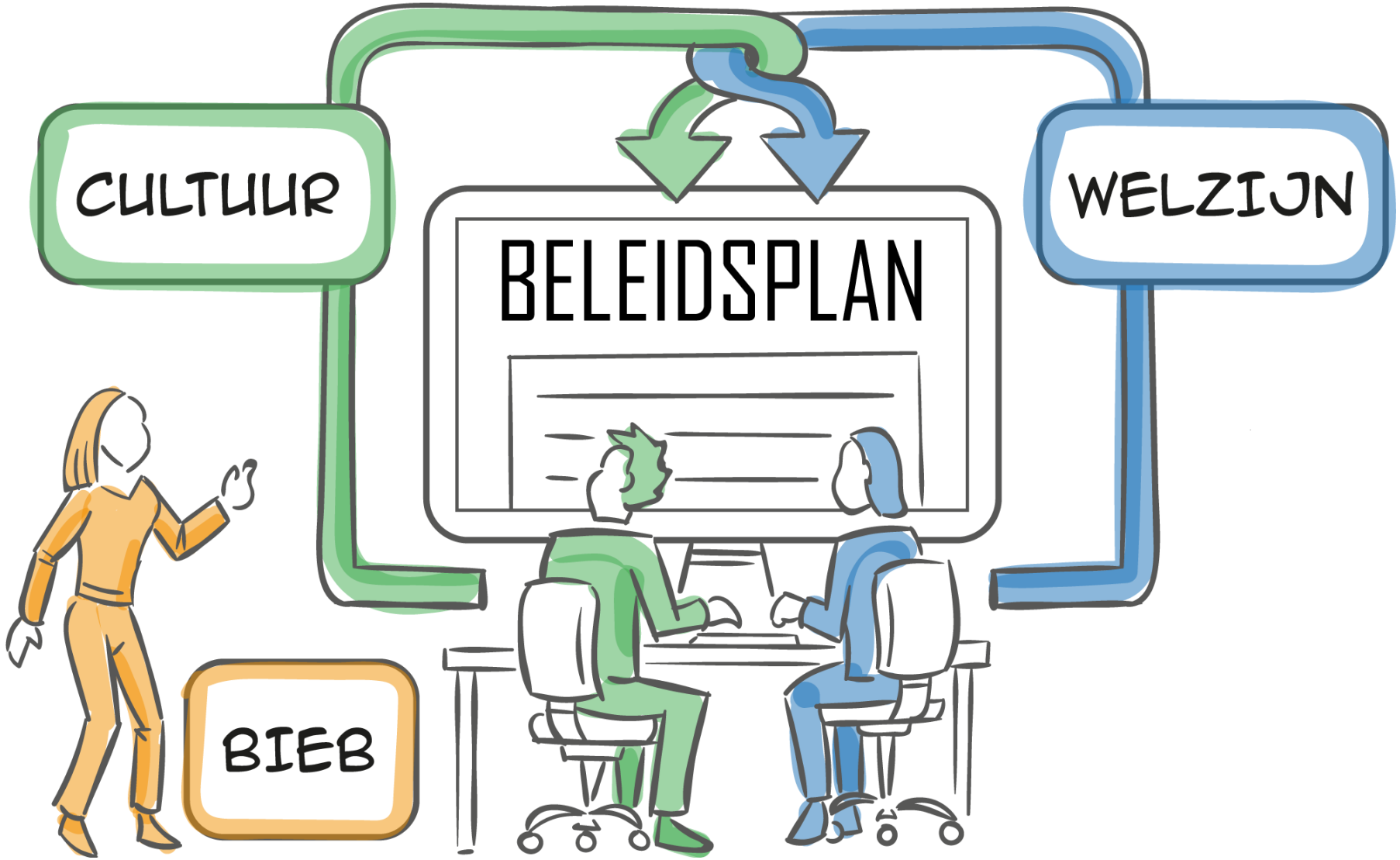

SCHRIJF SAMEN HET PLAN…

UITLEG De verbinding tussen cultuur, welzijn en basisvaardigheden moet ook in het beleidsplan van de gemeente zichtbaar worden. Beperkte basisvaardigheden raken meer domeinen, zoals werk en inkomen, welzijn en zorg, onderwijs, eenzaamheid en minimabeleid. Door het onderwerp breed te verankeren, borgt de gemeente dat alle domeinen er rekening mee houden.

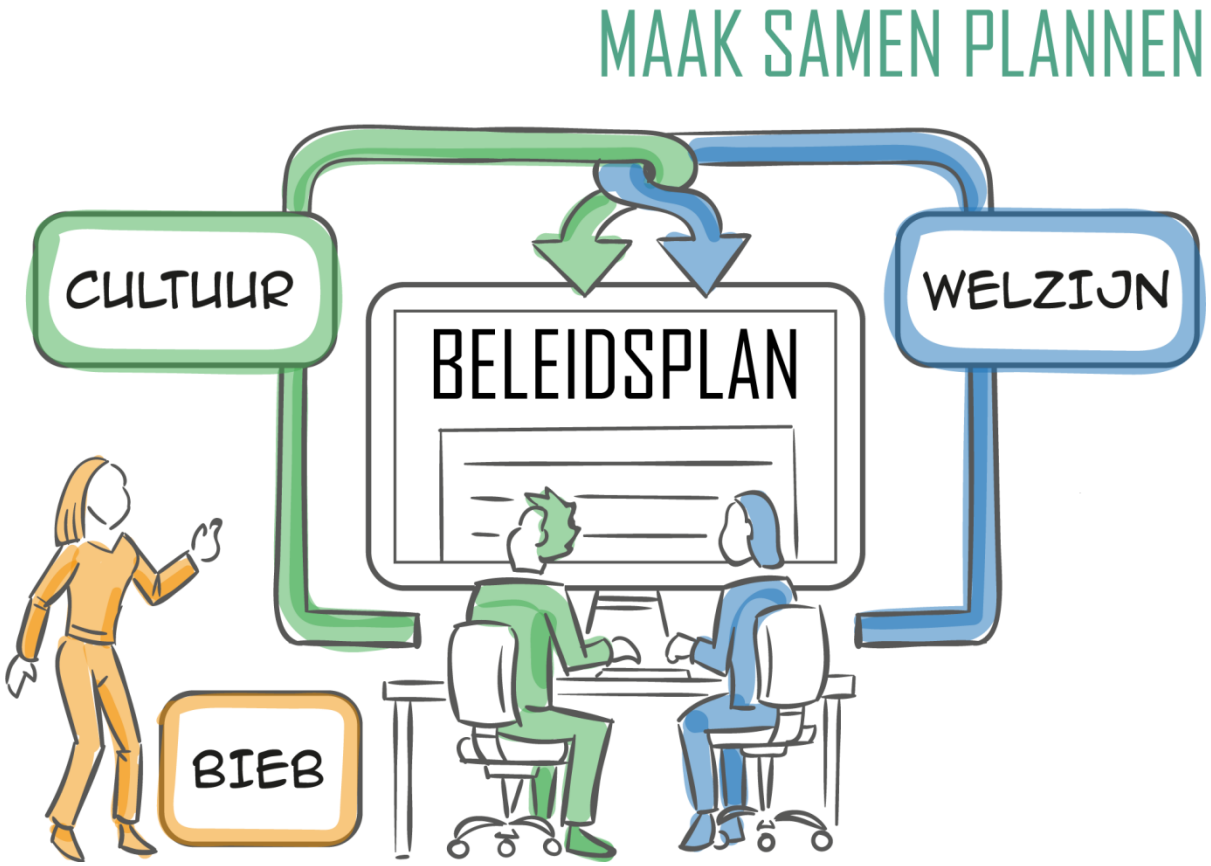

PRAKTIJK *In Heerlen zitten gemeente en Bibliotheek op één lijn waar het gaat om prioriteiten en speerpunten. Zij stemmen het beleid regelmatig samen af. Het beleid rond laaggeletterdheid van gemeente en Bibliotheek zijn met elkaar verweven. Het gaat economisch goed en er ontstaat een tekort aan geschikte arbeidskrachten. Dus is het onderwerp ook urgenter geworden bij afdelingen die zich bezighouden met werk en inkomen. Ook de schuldhulpverlening is al een tijd bezig met dit probleem. In Heerlen zijn al sinds 1,5 jaar schuldhulpverlenings-'maatjes' in een aantal Bibliotheken beschikbaar.*

LEG DE VERBINDING MET DE GEMEENTE

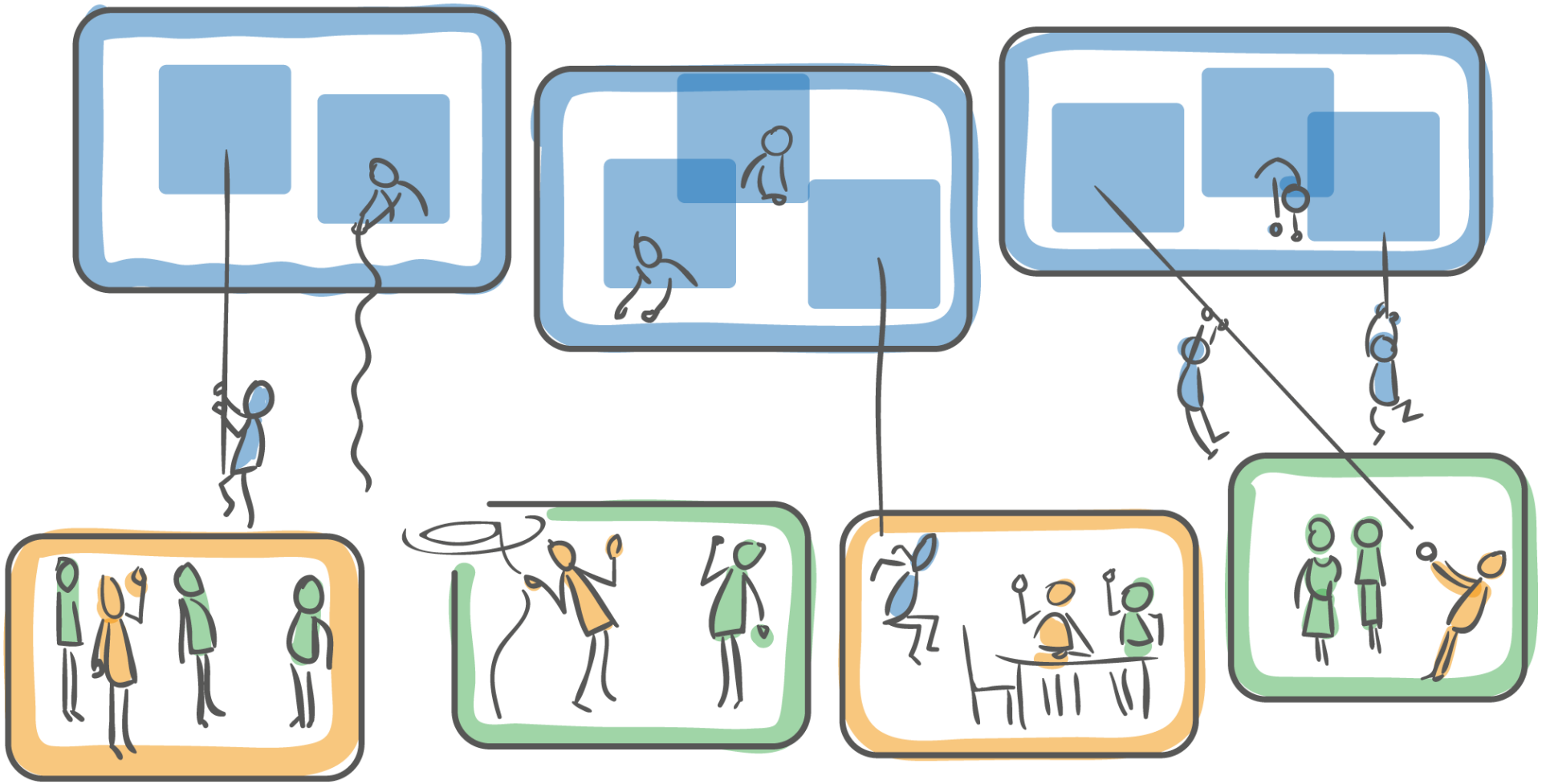

OP ELK NIVEAU EN MET ELKE BETROKKEN AFDELING!

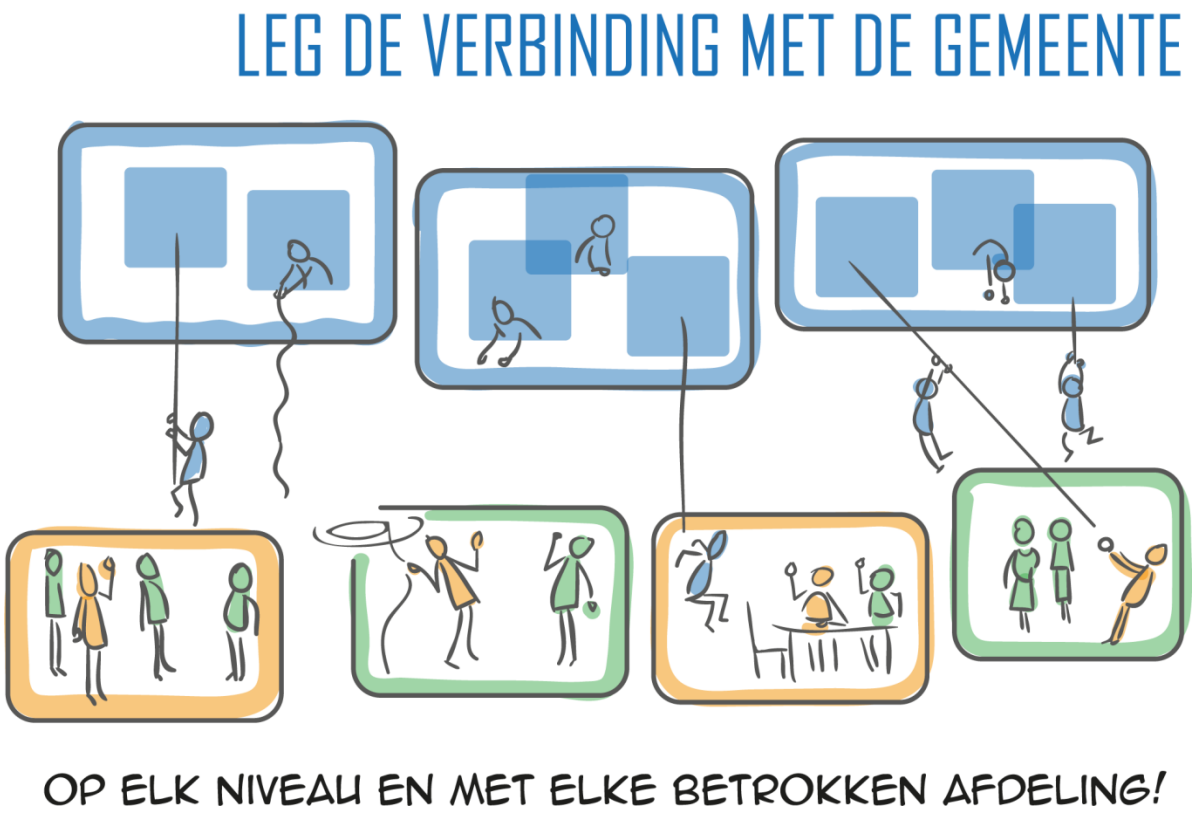

...EN VOER OOK SAMEN HET PLAN UIT

UITLEG Steeds meer gemeenten namen laaggeletterdheid op in het coalitieakkoord. Maar dit is niet afdoende om de bewustwording in de uitvoering te realiseren en laaggeletterden te bereiken. Het is raadzaam om de gemeenteambtenaren ook bij de uitvoering van de plannen te betrekken. Haal de vrijblijvendheid eraf door doelstellingen met elkaar af te spreken. Over bijvoorbeeld aantallen mensen die de ambtenaren werven.

PRAKTIJK *De Bibliotheek in Dalfsen probeert uit allerlei afdelingen en lagen van de gemeente ambtenaren direct te betrekken en verantwoordelijkheid te geven, door ze een rol te geven in stuur- en werkgroepen. Dit is essentieel om doelen te bereiken. Een voorbeeld: de directeur van de Bibliotheek organiseert binnenkort een lunch voor alle beleidsmedewerkers van de gemeente die raakvlakken hebben met de Bibliotheek (cultuur, onderwijs, jeugd, participatie).*

CIJFERS OPENEN OGEN

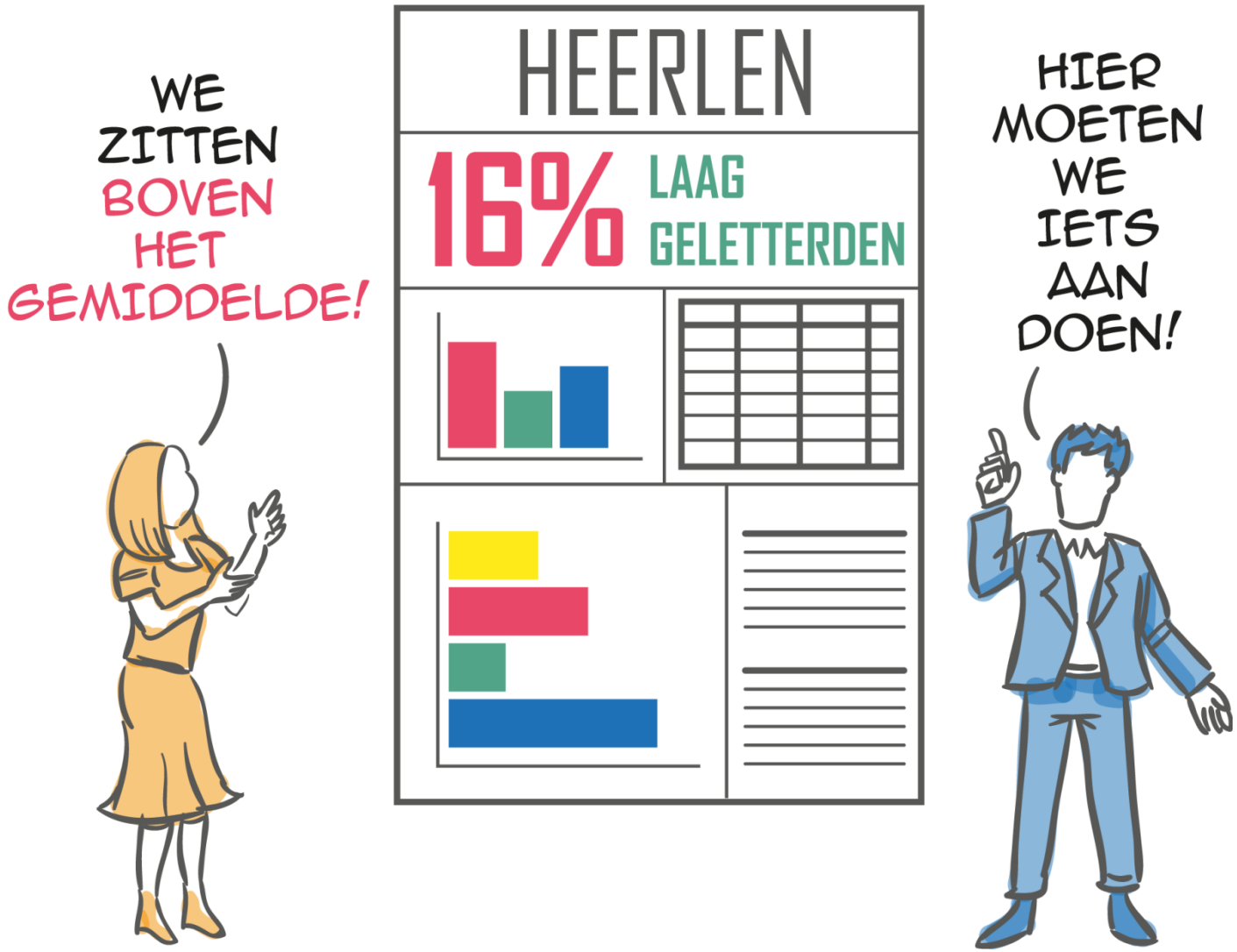

SCHETS HET PROBLEEM IN CIJFERS…

UITLEG Om het probleem onder de aandacht te brengen bij de gemeente, zijn cijfers over aantallen laaggeletterden van belang. Die maken duidelijk om hoeveel mensen het gaat: het landelijk gemiddelde ligt op 11% van de inwoners. Zij maken bij problemen vaker dan geletterden gebruik van ondersteuning door de gemeente.

PRAKTIJK *In Heerlen droeg het hoge percentage laaggeletterden (16% versus 11% landelijk) veel bij aan bewustwording en actie-bereidheid in de gemeente. Uit cijfers van 2016 werd ook helder om welke wijken het gaat. En welke maatschappelijke problemen zich in die wijken voordoen. Je POI of SPN kan helpen bij het inschatten van de percentages in jouw gemeente.*

HET TAALMETER-EFFECT

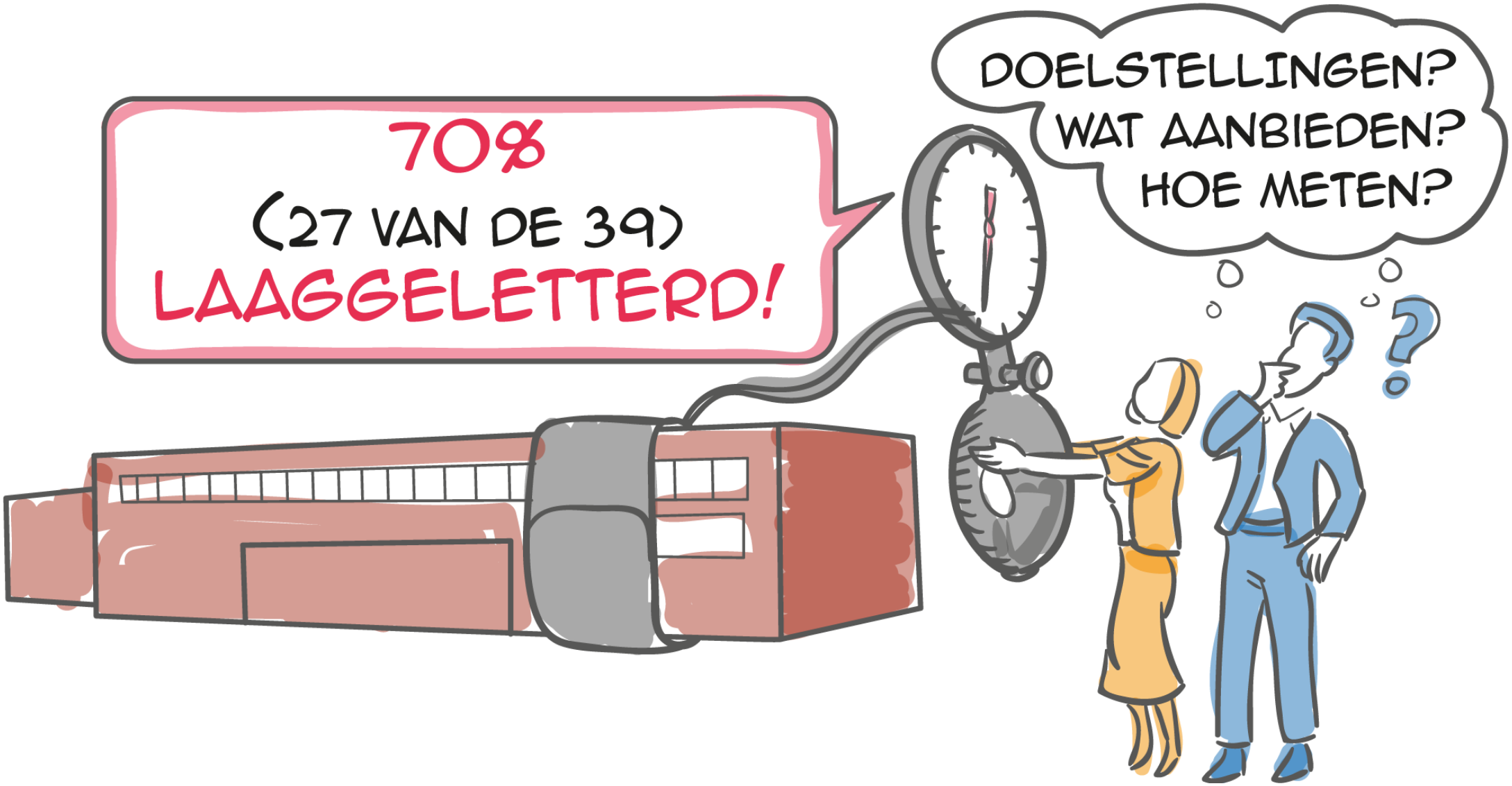

…MAAR GEEF ZE OOK EEN GEZICHT

UITLEG Cijfers over aantallen laaggeletterden in je gemeente helpen bij bewustwording. Aanvullend is het nodig om een gezicht te hebben bij een ‘echte’ laaggeletterde. Het probleem staat zover bij geletterden vandaan, dat beelden, levensverhalen, nodig zijn om gevoel te krijgen bij de problematiek. En de bereidheid om er iets aan te doen.

PRAKTIJK *Wat in Dalfsen zeker hielp om het probleem urgenter te maken, is een pilot bij de sociale werkvoorziening van de gemeente. Daar heeft men de Taalmeter ingezet. Van de 39 mensen bleken er 27 laaggeletterd te zijn! Dit resultaat heeft de ogen geopend binnen de gemeente, en voor bewustwording gezorgd. En ook bij de sociale werkvoorziening zelf. Komen mensen bijvoorbeeld niet op een afspraak, dan hebben ze de afspraak mogelijk niet kunnen lezen.*

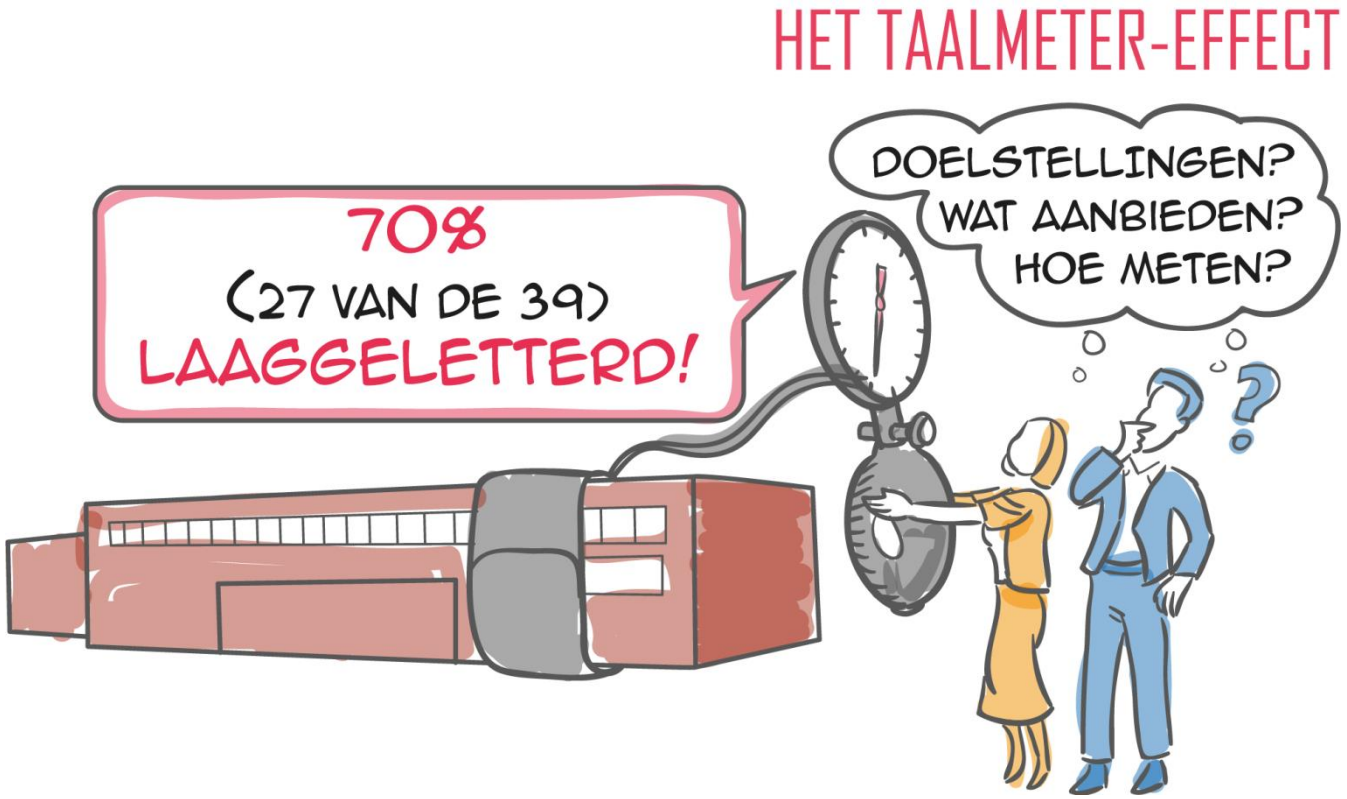

HOE GAAT HET NU TUSSEN BIBLIOTHEEK EN GEMEENTE QUA FINANCIERING?

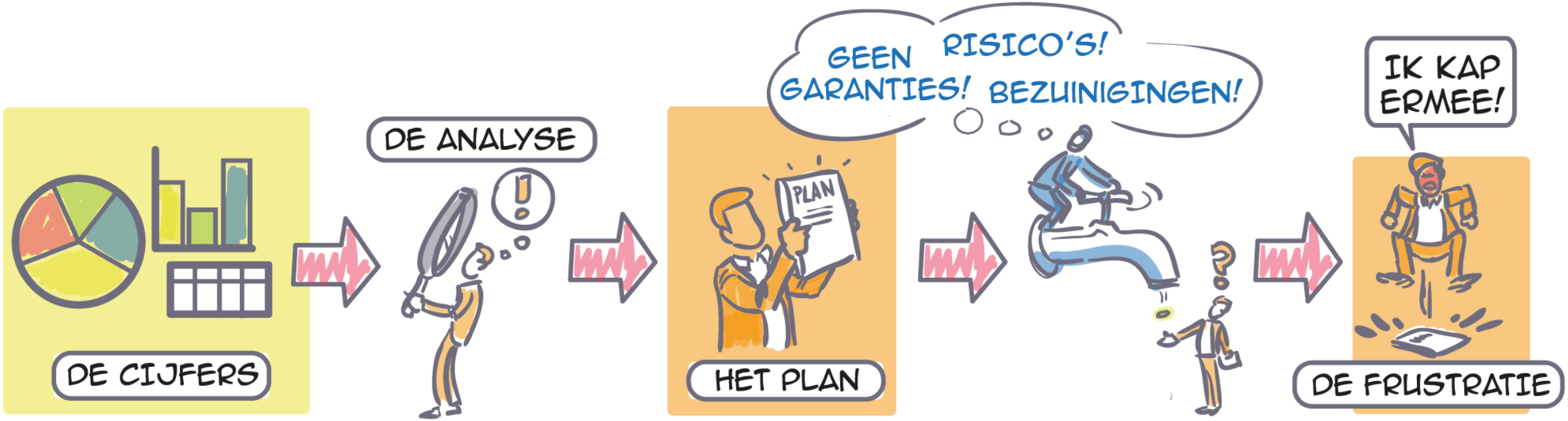

TOON LEF, ALS BIBLIOTHEEK ÉN ALS GEMEENTE

HOE GAAT HET NU TUSSEN BIBLIOTHEEK EN GEMEENTE QUA FINANCIERING?

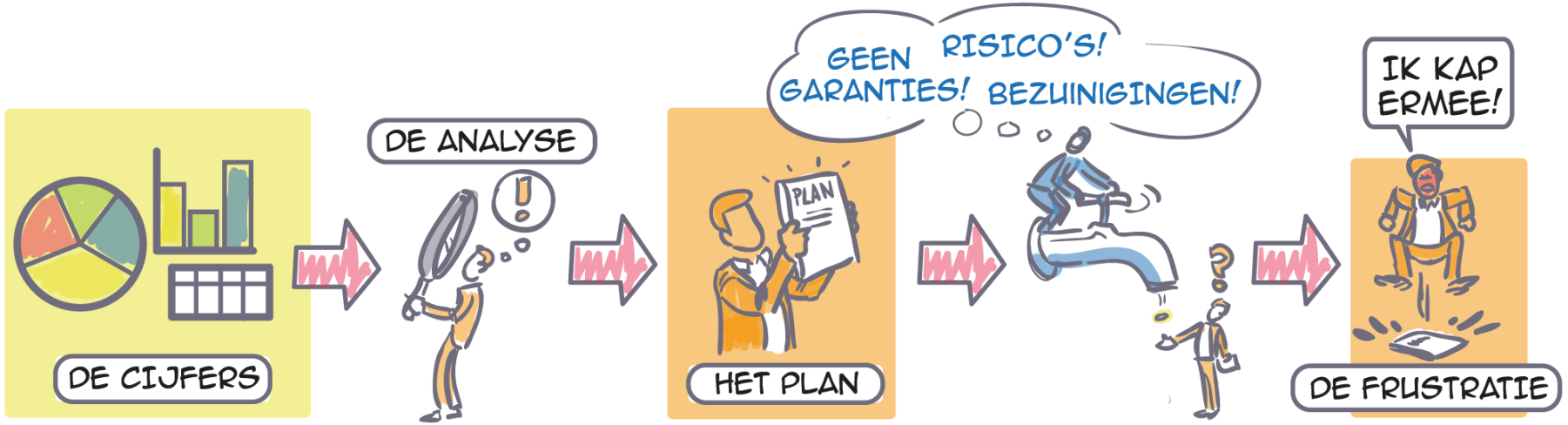

UITLEG De rol van de Bibliotheek is het agenderen van het vraagstuk. Wat hierbij helpt, is een goede analyse maken van het probleem en hoe het lokaal speelt. Breng partijen bij elkaar, vorm een netwerk. Laat zien wat de Bibliotheek allemaal doet aan voorkomen van lage basisvaardigheden en hoe zij laaggeletterden helpt. Laat zowel Bibliotheek als gemeente de nek uitsteken. Projecten waarin meer organisaties samenwerken om kwetsbare burgers te bereiken, zijn nog geen standaard-klus. Durf het aan om dit te financieren.

PRAKTIJK *Eindhoven analyseerde dat een groot deel van de laaggeletterden autochtoon is en werkt. Dat betekent dat er veel winst te boeken valt bij bedrijven. De wethouder van de gemeente kan een belangrijke rol spelen in het bij elkaar brengen van bedrijven. De wethouder kan commitment afdwingen. Dat is minstens zo belangrijk als de financiering.*

HOE ZOU HET OOK KUNNEN?

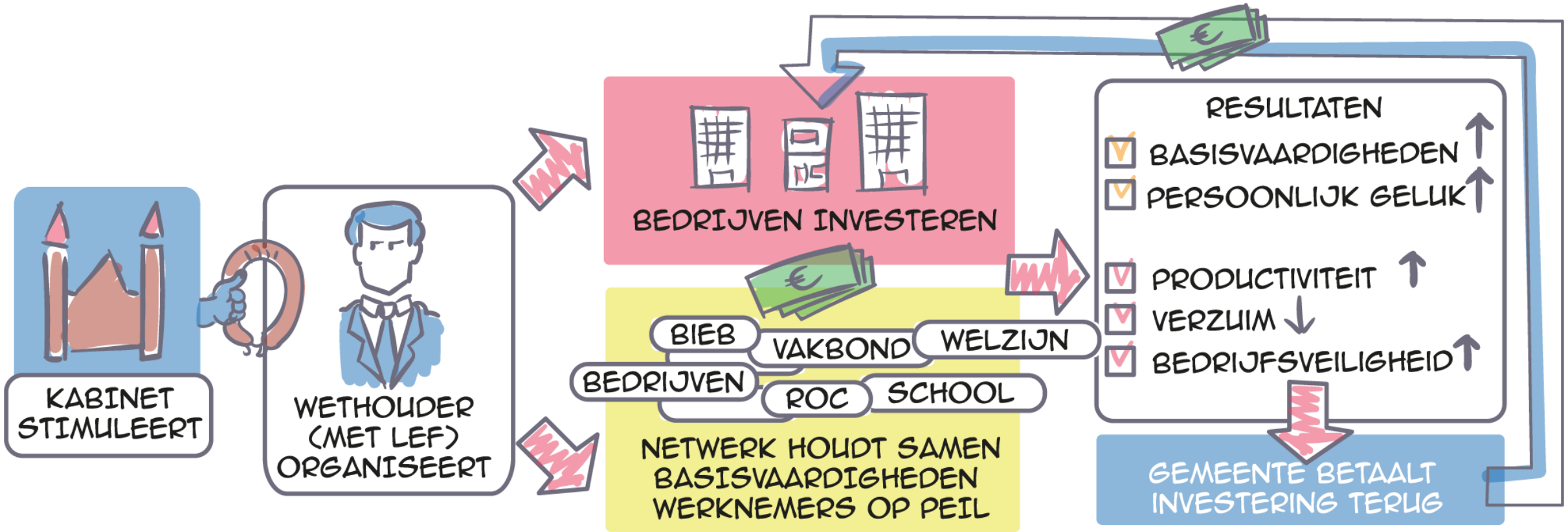

ZOEK SAMEN NAAR FINANCIERING BUITEN DE GEBAANDE PADEN

PRAKTIJK *In Eindhoven bestaat het plan om met gemeente, Bibliotheek, (familie-) bedrijven, vakbonden en uitzendbureaus "social impact bonds" voor laaggeletterd-heid op te zetten. Daarbij doen bedrijven eerst de investering. Als achteraf blijkt dat doelstellingen gehaald worden op het vlak van werk, kan dit met de gemeente verrekend worden. Ambitieuze wethouders, ook van kleine gemeenten, kunnen zo echt iets innovatiefs neerzetten, bij voorkeur gestimuleerd door het kabinet.*

HOE ZOU HET OOK KUNNEN?

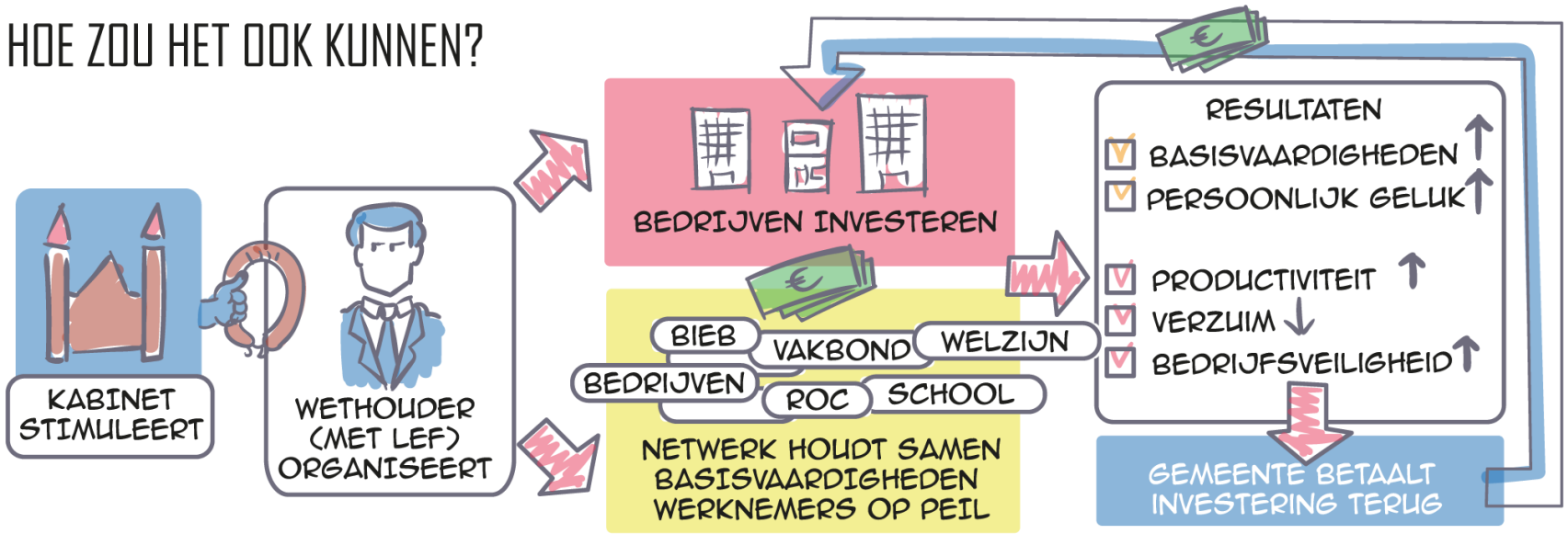

UITLEG Zoek ook naar andere bronnen voor financiering van je activiteiten. Maak hiervoor een business case. Gaat het om werk-nemers in bedrijven? Dan levert investeren in basisvaardigheden het bedrijf ook wat op. Meer veiligheid op de werkvloer, minder verzuim, een hogere productiviteit, maar ook: persoonlijk geluk voor werknemers. Andere termen die hierbij horen: duurzame inzetbaar-heid, een leven lang leren, fit blijven met basisvaardigheden.

LAAT JE NETWERK GROEIEN

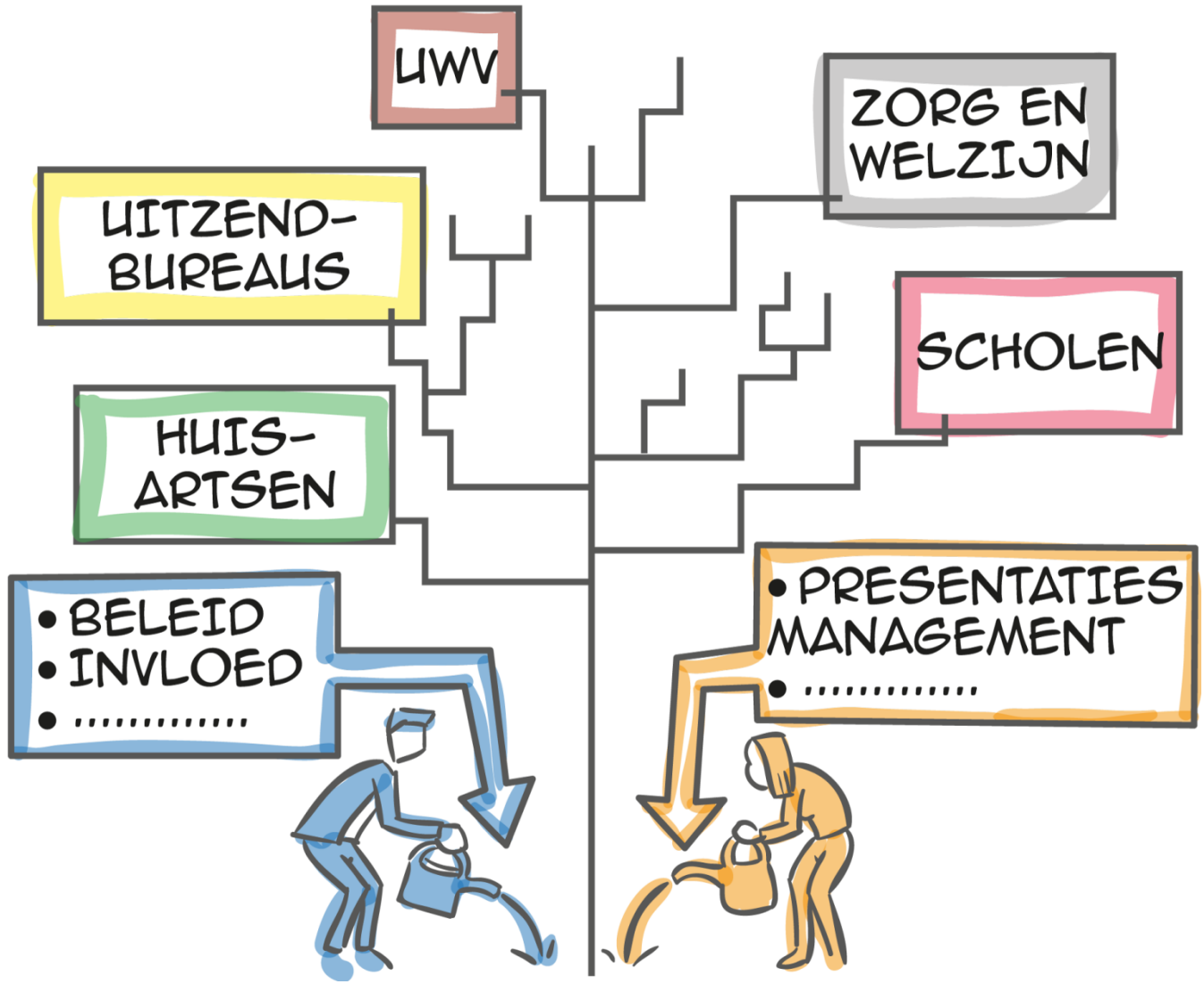

BOUW AAN EEN NETWERK…

PRAKTIJK *In Parkstad (Heerlen) is in 2012 een start gemaakt met een bondgenootschap. Destijds deden er al 22 organisaties mee. In 2018 zijn dit er 36. Denk aan gemeenten, ROC's, sociale werkplaatsen, GGD. Aan dit bondgenootschap neemt het management van de organisaties deel. Deze managers zorgen zelf dat de rest van hun organisatie wordt meegenomen. In Parkstad zijn zelfs Roda JC, de Rabobank en de sociale werkvoorziening aangehaakt.*

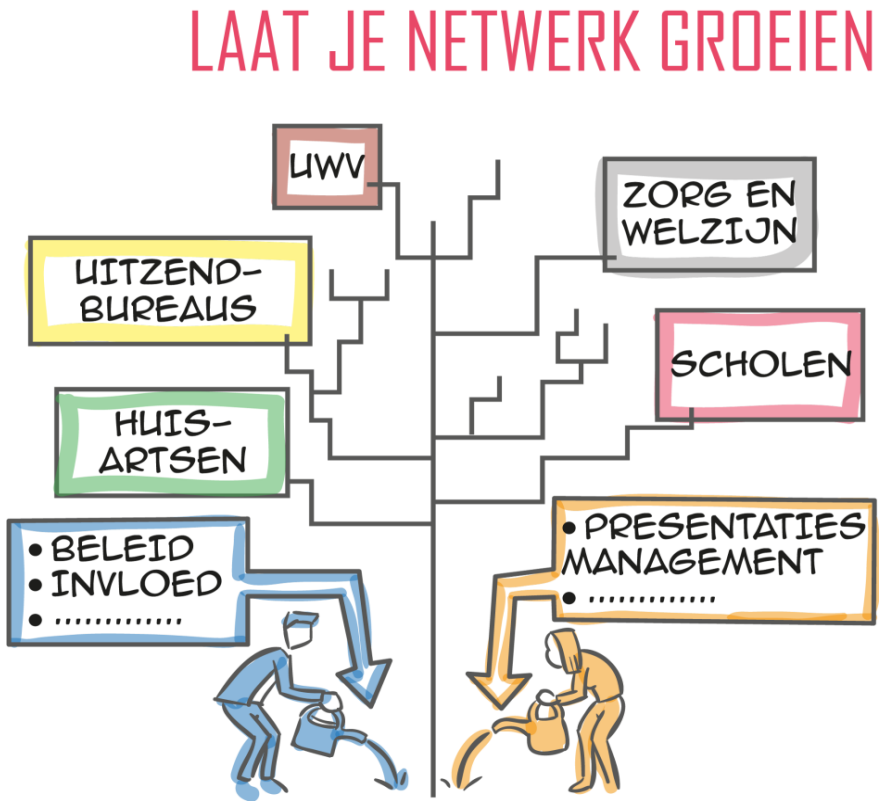

UITLEG Een netwerk creëren met organisaties die samen dit probleem willen verminderen, is hard nodig. Vaak heeft de Bibliotheek hierin het initiatief. Hoe meer de gemeente meedoet, hoe sterker het netwerk. Erken binnen deze netwerken dat organisaties ook hun eigen belang kunnen hebben. Door te werken aan een gezamenlijke business case kun je het netwerk borgen.

GROEIEN VANUIT EEN ENERGIEKE KERN

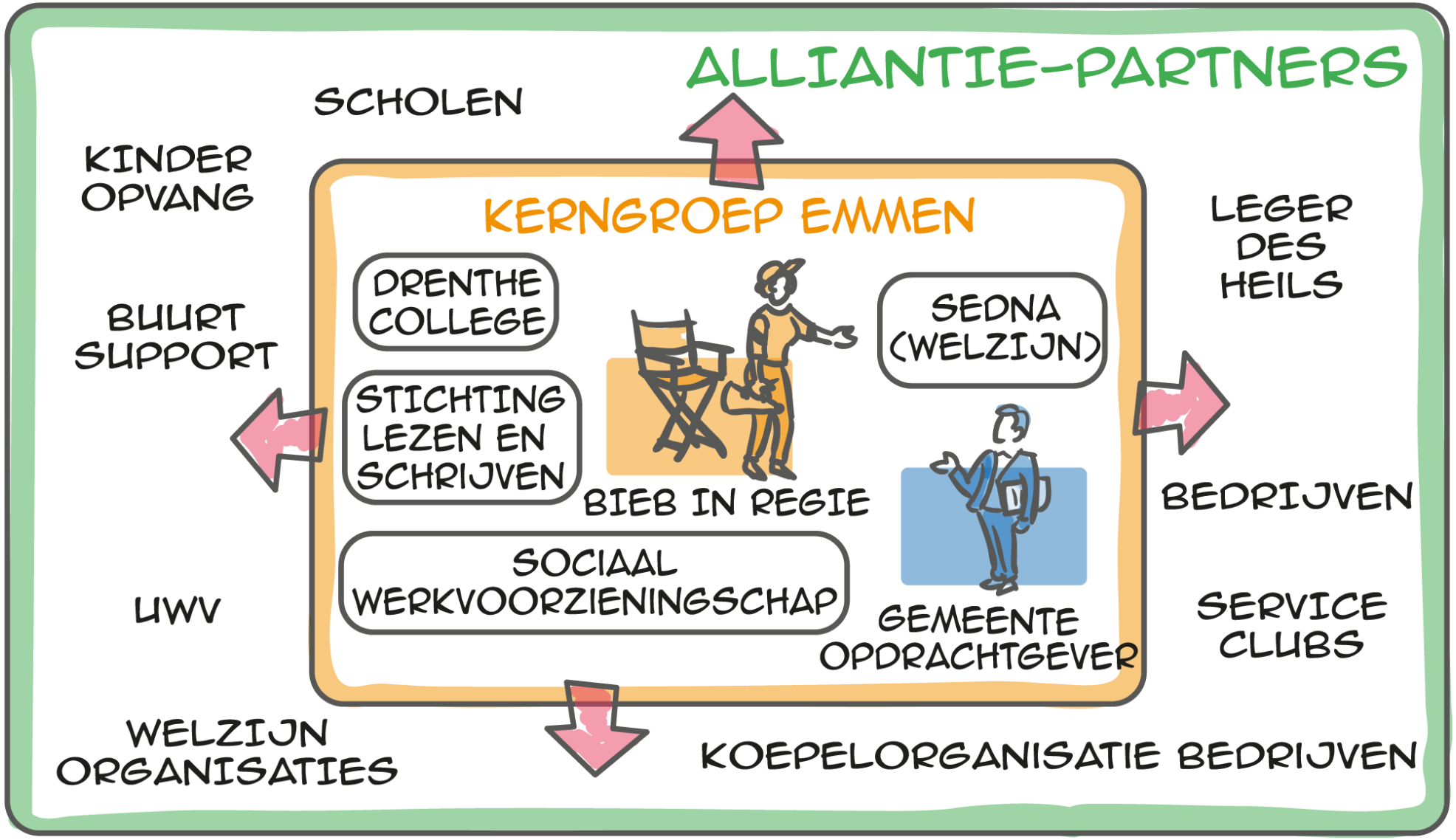

…EN KIES VOORAL ENERGIEKE PARTNERS

PRAKTIJK *In 2016 nam de gemeente Emmen het initiatief voor een gemeentebrede aanpak op het vlak van basisvaardigheden en laaggeletterdheid. Initieel bestond dit overleg uit heel veel partijen. Dit overleg kwam niet goed van de grond. Daarna is men teruggegaan naar een kerngroep. Het bleek lastig te zijn om boven eigen doelen en opdracht uit te stijgen. Mensen en partijen moeten wennen aan elkaar. Ook kost het deelnemende organisaties tijd om bewustwording van dit onderwerp te creëren, van hoog tot laag. We kunnen 'bovenin' wel van alles bedenken en overtuigd zijn van de goede bedoelingen, maar dat betekent nog niet dat meteen de hele organisatie hiervan doordrongen is.*

UITLEG De praktijk wijst uit dat het vaak beter is om af te zien van zo veel mogelijk netwerkpartners. Ga vooral met organisaties in zee die energie hebben voor dit onderwerp. Die ook hun eigen dienstverlening onder de loep willen nemen en boven hun eigen belang kunnen uitstijgen. Die begrijpen dat beperkte taalvaardigheid niet een losstaand onderwerp is en daarmee onder de verantwoordelijkheid valt van het onderwijs. Maar dat dit probleem impact heeft op alle organisaties en hun dienst-verlening.

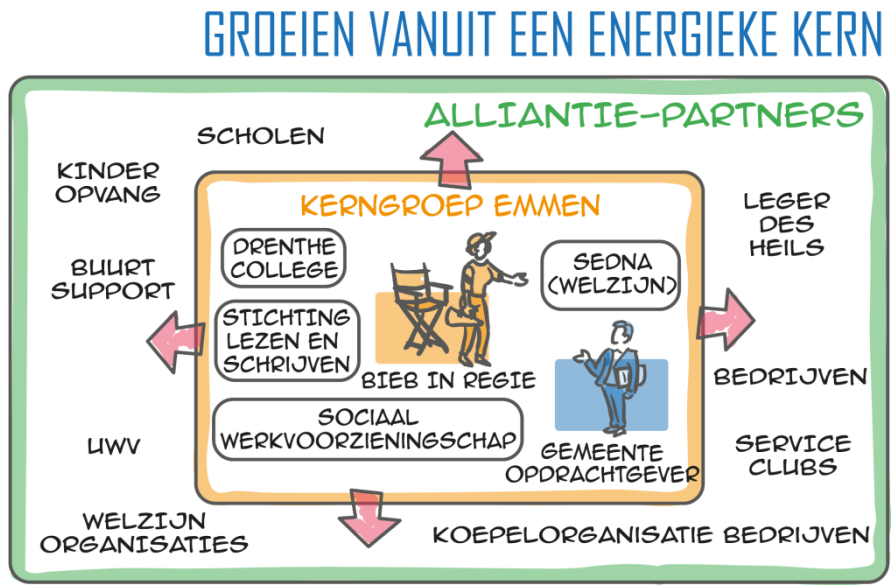

LAAGGELETTERDHEID IN PARTIJPROGRAMMA'S

CDA

VVD

ChristenUnie

GROENLINKS

PvdA

Wakker Emmen

D66

LEF!

SP

50PLUS

NEEM OOK DE POLITIEK MEE

PRAKTIJK *De huidige financiering van taal-activiteiten is beperkt, qua grootte, maar vooral qua voorwaarden: voor wie mag het wel en voor wie niet gebruikt worden. De Bibliotheek Emmen probeert andere bronnen aan te boren bij de gemeente en nam het initiatief om voor de lange termijn voldoende budget zeker te stellen. Ze stelde een plan op voor 2018-2022. Door veel lobbywerk is het thema laaggeletterdheid in alle partijprogramma's terecht-gekomen! Het is afwachten wat de nieuwe coalitie gaat doen, maar de Bibliotheek heeft goede hoop.*

UITLEG Zeker als het onderwerp op de politieke agenda komt te staan, heeft het meer kans van slagen om via beleid tot uitvoering te komen. Veel gemeenten hebben dit onderwerp nog onvoldoende zelf op het netvlies staan en vooral uitbesteed aan Bibliotheken en taal-aanbieders. Om de moeilijk bereikbare NT1'ers te bereiken, is politieke urgentie nodig.

HOE HOU JE DE DOELGROEP IN BEELD?

TERUGKOM ACTIVITEITEN ALS LEESCLUBS EN PRAATCAFÉ'S

EEN ZEER BETROKKEN VRIJWILLIGER DIE VELE UREN STEEKT IN HET NABELLEN VAN LAAGGELETTERDEN EN INSTANTIES EN HET GEHELE AANBOD VAN DE REGIO UIT ZIJN HOOFD KENT!

EEN SIGNAAL RICHTING GEMEENTE ALS IEMAND (DOOR NIEUWE BAAN BIJVOORBEELD) UIT BEELD VERDWIJNT. DE GEMEENTE VRAAGT HET BEDRIJF DAN OF DIE PERSOON TIJD KRIJGT DE LOPENDE TRAINING AF TE MAKEN.

UITLEG Vooral de Nederlandse laag-geletterden zijn makkelijk ‘kwijt’ te raken bij het doorverwijzen naar het Taalhuis. Ze hebben vaak weinig zelfvertrouwen, ontkennen dat ze problemen hebben en hebben weinig vertrouwen in organisaties. Eenmaal gevonden, is het dus zaak de deelnemer vast te houden. Dit kan door warme overdracht en actief contact houden over hoe het gaat. Blijf betrokken bij de deelnemer.

EENMAAL GEVONDEN? HOU VAST!

PRAKTIJK *In Kennemerwaard zorgt een vrijwilliger dat mensen niet buiten beeld verdwijnen. Deze vrijwilliger had contact met iedereen die werd aangemeld. En nam indien nodig contact op met instanties en mensen uit de doelgroep. Hij stak er zoveel tijd in dat hij uiteindelijk is gaan werken voor de Bibliotheek.*

De gemeente Alkmaar wil graag een signaal krijgen als mensen buiten beeld raken. De gemeente neemt dan bijvoorbeeld contact op met het UWV als een deelnemer (die net een baan heeft gevonden) van zijn nieuwe werkgever de taalopleiding niet af mag maken. Want anders raakt hij misschien zijn baan weer snel kwijt en begint alles weer van voren af aan.

DE LEERBEHOEFTE CENTRAAL

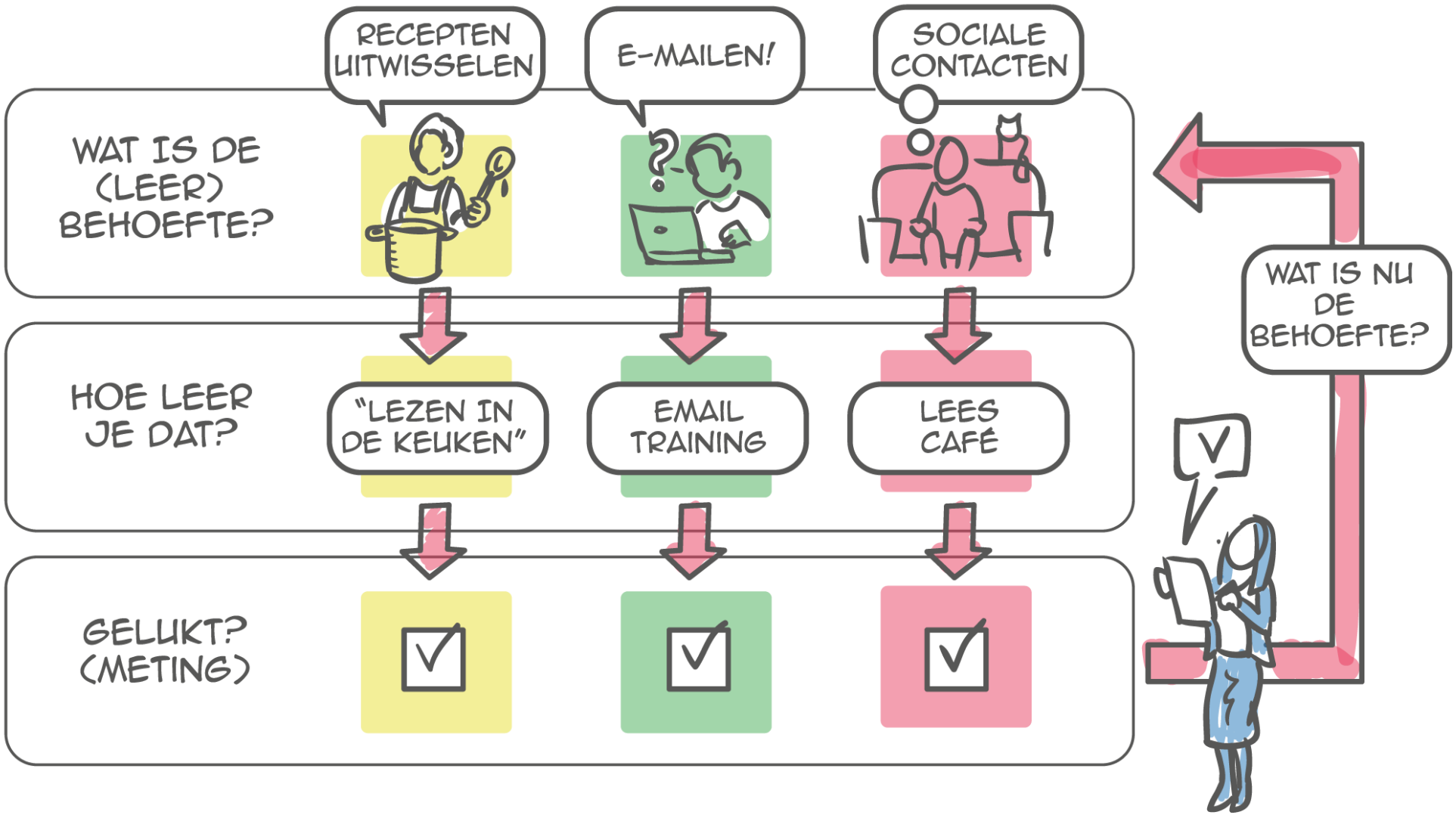

UITLEG Bij veel Bibliotheken leeft het idee dat je pas mensen kunt werven voor taalaanbod, als je dit aanbod al hebt uitgedacht. Niets blijkt minder waar. Deelnemers blijken in de praktijk tegen andere problemen aan te lopen dan geletterden. Beter is het om een aanpak te ontwikkelen waarmee je goed de leerbehoefte centraal zet.

PRAKTIJK *De Bibliotheek Kennemerwaard is gestart met initiatieven op scholen. Het bleek dat ouders een leerbehoefte hadden. Daar is het project Lezen in de keuken uit voort-gekomen, waarin men favoriete recepten uitwisselde (voorlezen, overschrijven, praten). Daarna kwam deze groep zelf met het initiatief om een leeskring voor beginners op te richten.*

VERWACHT GEEN PANKLARE OPLOSSINGEN

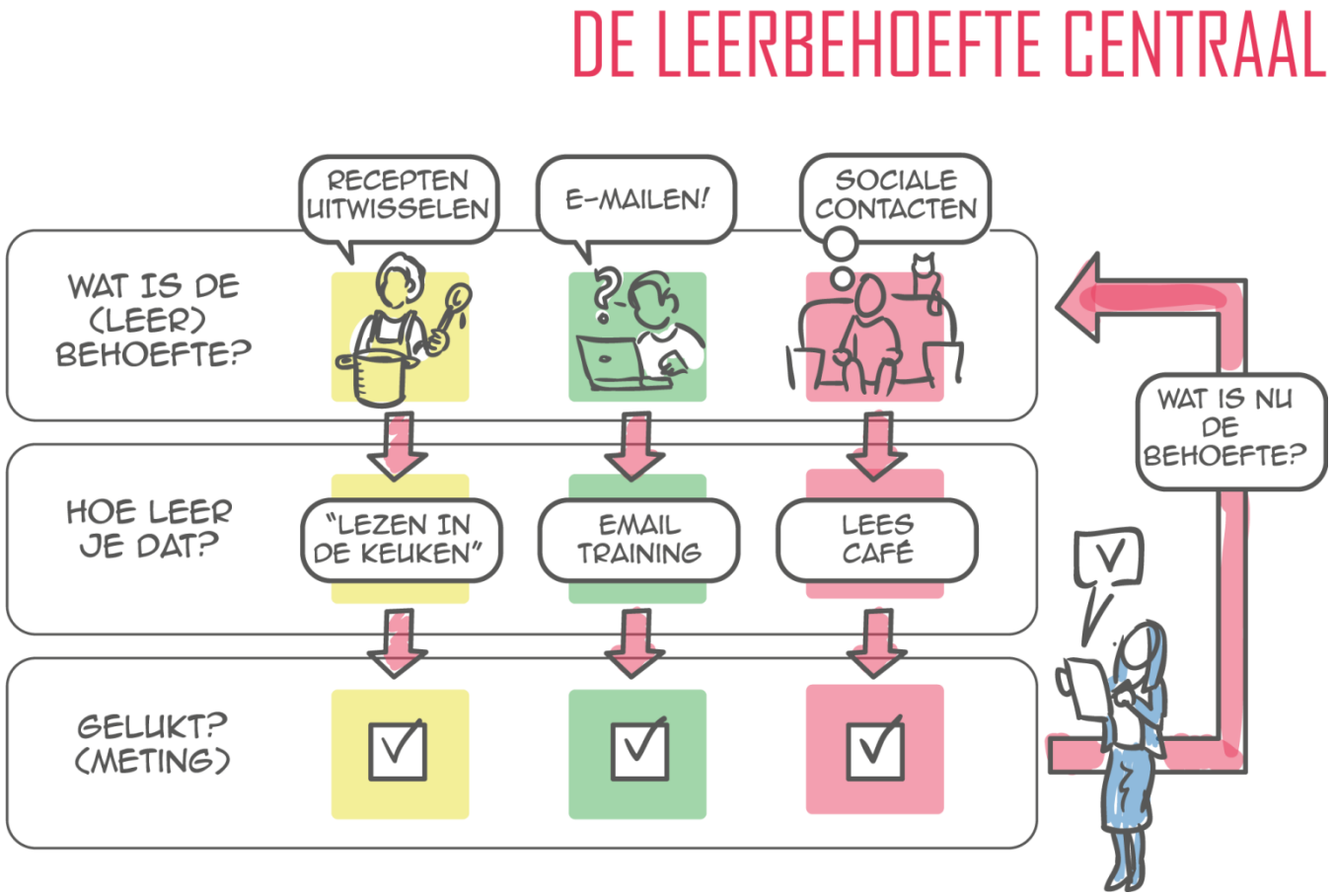

VRIJWILLIGERS WILLEN (KUNNEN!) MEER

BENUT ENERGIE EN CAPACITEITEN VAN VRIJWILLIGERS BETER

UITLEG Het succes van de bestrijding van laaggeletterdheid leunt zwaar op de inzet van vrijwilligers. Die zijn op meer manieren in te zetten dan alleen als taalmaatje. Ze willen vaak meer en hebben ook diverse capaciteiten. Zo kun je oud-managers van bedrijven bijvoorbeeld goed meenemen in gesprekken bij werkgevers.

PRAKTIJK *In Emmen hadden ze voorheen veel verloop van vrijwilligers. Dat was zonde van de opleiding die ze hadden gekregen. De grote groep vrijwilligers was te veel 1 op 1 bezig, als taalmaatje bijvoorbeeld. Het was los zand. De Bibliotheek informeert de vrijwilligers nu veel beter, er is een klank-bordgroep, ze zijn meer betrokken bij het project en denken mee.*

Je POI kan je helpen om een samen-hangend vrijwilligersbeleid op te zetten.

BLIJVEND ONDER DE AANDACHT

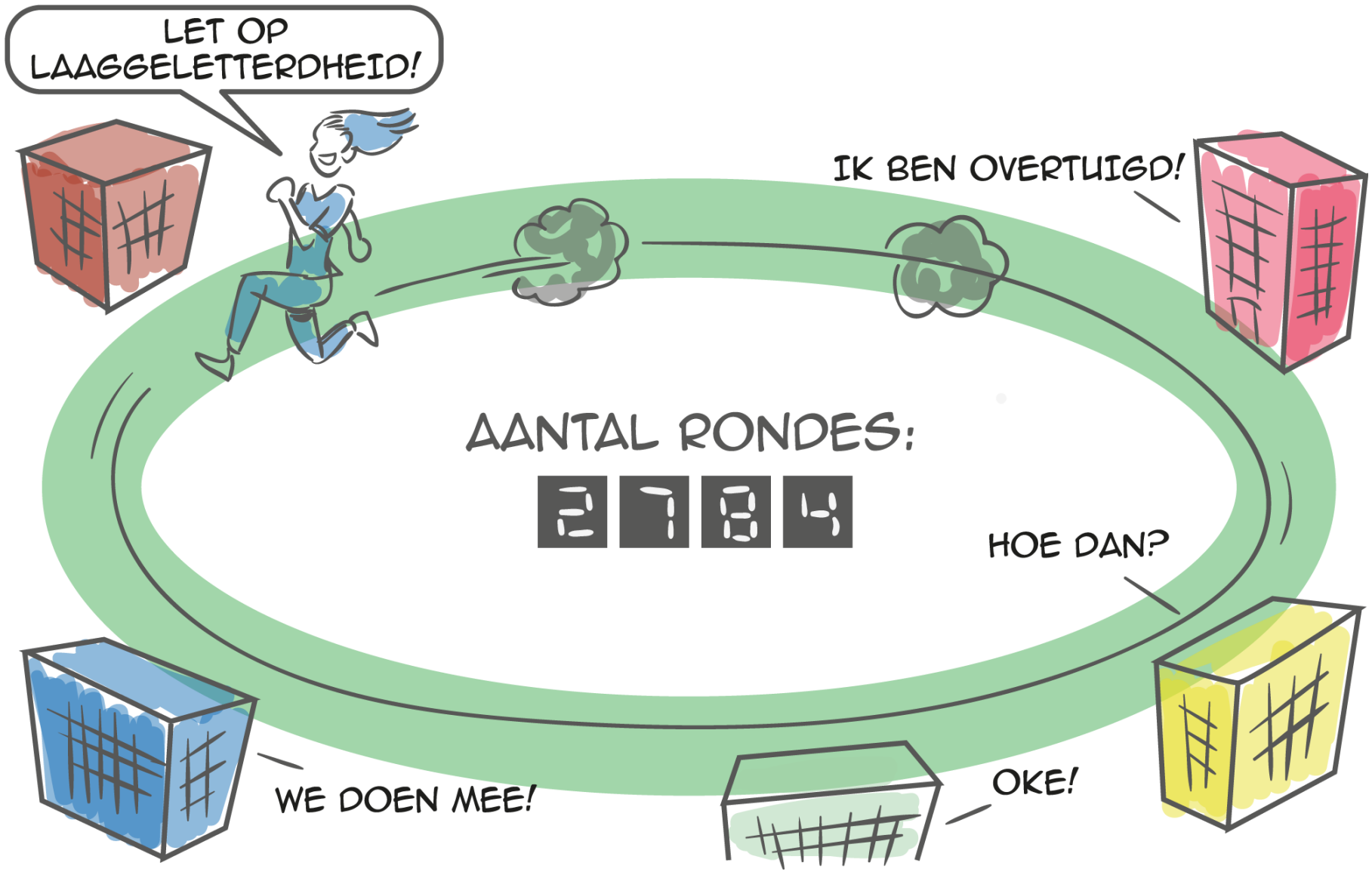

HOUD STUG VOL!

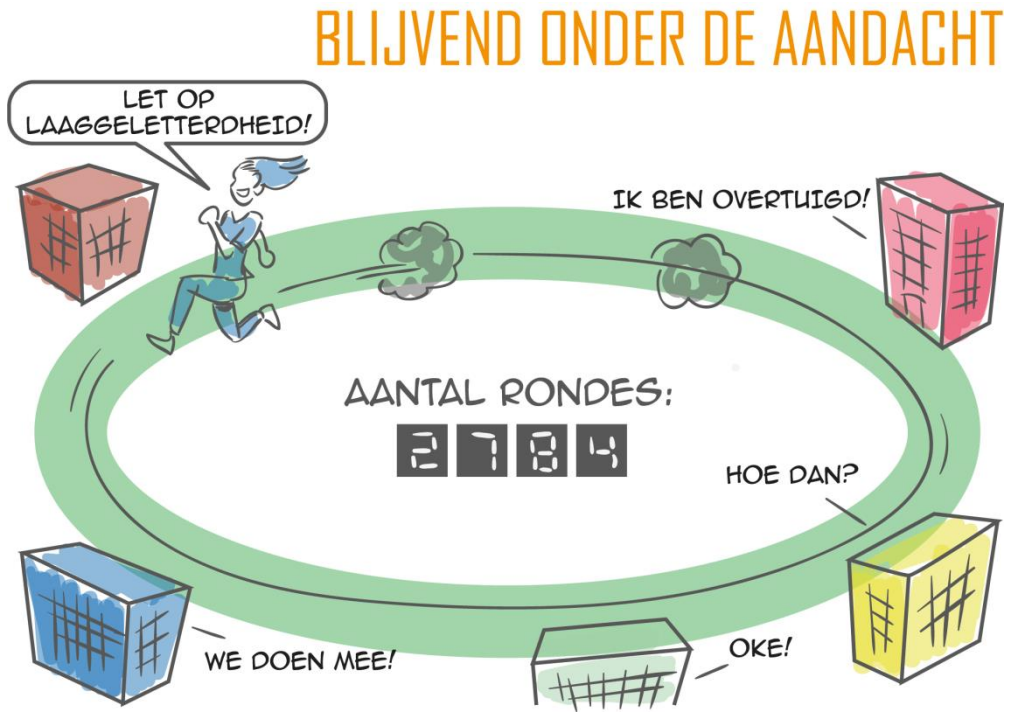

PRAKTIJK *De directeur van Kennemerwaard zegt: 'Het klinkt eenvoudig, maar succes op dit terrein is vooral een kwestie van de lange adem. Telkens weer je boodschap ter sprake brengen. Er hoeven in een organisatie maar 1 of 2 enthousiaste mensen te zijn, om het netwerk in die richting verder te kunnen uitbreiden. Vertrouwen tussen de partners in het netwerk is belangrijk. Houd de communicatie open met alle partijen. En dat betekent ook dat je elkaar flink de waarheid kunt zeggen. Dat je elkaar af en toe op het matje roept. Taalambassadeurs, overal waar zij langskomen, hebben effect. Het beste kunnen mensen uit de doelgroep zelf hun verhaal vertellen.'*

UITLEG De directeur van de Bibliotheek in Eindhoven stelt: 'Het is zo moeilijk voor te stellen hoe het is als je de wereld om je heen niet goed begrijpt. Er zou een soort “pretpark” moeten zijn waar je kunt ervaren hoe het is om laaggeletterd te zijn.' Toch moeten gemeente en Bibliotheek er samen alles aan doen om het probleem op een andere manier zichtbaar te maken in het dagelijks leven. En dat vraagt om stug volhouden en agenderen van dit vraagstuk.

MET 50 AMBTENAREN NAAR DE FILM

EN TOT SLOT: VERGEET JE EIGEN DIENSTVERLENING NIET

UITLEG Enerzijds is het nodig om laaggeletterden te herkennen en te ondersteunen bij ontwikkeling van hun basisvaardigheden. Anderzijds kunnen de gemeente en de Bibliotheek ook de eigen service en dienstverlening aanpassen om die toegankelijker te maken voor laag-geletterden. Bijvoorbeeld door het formulier voor de minimaregeling te versimpelen.

PRAKTIJK *In Dalfsen organiseert de werkgroep laaggeletterdheid een bijeenkomst met 50(!) ambtenaren van de gemeente over een visie en strategie rond het dienstenaanbod. Dit aan de hand van een vertoning van de film* 'I Daniel Blake' *waarna ze gezamenlijk bespreken hoe dit gaat in de gemeente Dalfsen. Met als doel het dienstenaanbod van de gemeente te verbeteren en te vereenvoudigen voor bijvoorbeeld laaggeletterden.*

MEER INFORMATIE

Dit inspiratiedocument is onderdeel van het project Hoger bereik. Hierin voeren 11 Bibliotheken elk een pilot uit met als doel het (beter) bereiken van Nederlandse laaggeletterden.

De pilots kennen 3 accenten:

1. 5 pilots proberen aanpakken uit om **samen met organisaties de doelgroep** te bereiken. Het gaat om de Bibliotheken Heerlen, Katwijk, Flevomeer, De Kempen en BiSC.
2. 4 pilots onderzoeken **hoe ze direct met de doelgroep in contact komen**. Dit zijn de Bibliotheken Den Haag, Drenthe, Mar en Fean en West-Achterhoek.
3. 2 pilots proberen uit **hoe je laaggeletterden kunt inzetten als ambassadeurs van de Bibliotheek**. Dit zijn de Bibliotheken Waterland en Kennemerwaard.

Zo komen we tot good practices en tools die ook beschikbaar komen voor alle Bibliotheken via de strategiekit Hoger bereik. Van Bibliotheken voor Bibliotheken.

Waar vind je meer informatie?

- www.bibliotheeknetwerk.nl/basisvaardigheden-volwassenen/hoger-bereik
- Op de landelijke dag Basisvaardigheden op 8 november presenteren we de strategiekit Hoger bereik en good practices en is er aandacht voor de samenwerking met de gemeente.
- In 2019 krijg je op provinciaal niveau via je POI begeleiding om zelf aan te slag te gaan.